Limburgs Rechtsleven – 2017/4

Hof van beroep te Antwerpen

5de*bis* kamer – 28 april 2016

Zetel: B. PONET, raadsheer.
Pleiters: mrs. K. VAN DER BEEK en I. MEEUSSEN.
Inzake: 2014/AR/1254 – N.V.G/A Ltd., vennootschap naar Chinees recht.

Internationaal privaatrecht – Tijdstip van beoordeling van internationale rechtsmacht – Verhouding Europees IPR (Brussel I-Verordening) en Belgische IPR-bepaling in een bijzondere wet (art. 27 WHA, thans: art. X.25 WER) – Internationale samenhang in de zin van artikel 9 WIPR – Verhouding Europees IPR (Brussel I-Verordening) en het WIPR (art. 96 en art. 11) – Europese Executoriale Titel – Toepassingsvoorwaarden

Agentuurovereenkomst – Uitwinningsvergoeding – Toepassingsvoorwaarden – Achterstallige commissies – Nieuwe eis in graad van beroep

Distributieovereenkomst – Kwalificatie

Verbintenissenrecht – Vrijheid van contracteren

De beoordeling van de internationale bevoegdheid (rechtsmacht) gaat de beoordeling van de grond van de zaak vooraf. De rechtsmacht wordt bepaald naar het voorwerp van de eis zoals deze uit de inleidende dagvaarding blijkt, los van de grond van de zaak. Derhalve dient de geadieerde rechter bij de beoordeling van zijn rechtsmacht geen prejudicieel onderzoek naar de grond van de zaak te voeren.

Buiten het toepassingsgebied van de Brussel I-Verordening (thans: Brussel Ibis-Verordening) kan een Belgische agent beroep doen op artikel 27 WHA (thans: artikel X.25 WER) om zijn principaal te dagvaarden voor de Belgische rechtbanken indien de handelsagent zijn hoofdvestiging in België heeft.

Er is enkel sprake van internationale samenhang in de zin van artikel 9 WIPR wanneer er tussen de verschillende vorderingen een zodanig nauwe band bestaat dat een goede rechtsbedeling vraagt om hun gelijktijdige behandeling en berechting, teneinde te vermijden dat bij afzonderlijke berechting van de zaken onverenigbare beslissingen worden gewezen.

Buiten het toepassingsgebied van de Brussel I-Verordening (thans: Brussel Ibis-Verordening) kan de internationale rechtsmacht van de Belgische gerechten voor een contractuele betwisting worden gesteund op artikel 96, 1°, a) en b) WIPR. Alsdan is er geen reden om zich nader uit te spreken over de internationale rechtsmacht op grond van artikel 11 WIPR.

De agent heeft de bewijslast om aan te tonen dat hij voldoet aan de voorwaarden van artikel 20 WHA (thans: artikel X.18 WER) op het bekomen van een uitwinningsvergoeding. Het enkele feit dat de handelsagentuurovereenkomst slechts van korte duur (drie maanden) was, doet geen afbreuk aan het recht van de agent op een uitwinningsvergoeding. Het bestaan van de meerwaarde aan cliënteel wordt afgemeten aan de hand van een concrete stijging van het aantal klanten of van de omzet die betrekking heeft op de agentuur tussen het begin en het einde

Limburgs Rechtsleven – 2017/4

van de agentuur. Het meest voor de hand liggende criterium is een eventuele omzetstijging. De uitwinningsvergoeding kan worden vastgesteld op drie maanden, wanneer de handelsagentuurovereenkomst slechts werd afgesloten voor een bepaalde duur van drie maanden en slechts betrekking had op één enkele klant.

In toepassing van artikel 807 Ger.W. is een nieuwe eis (betaling van achterstallige commissielonen) in graad van beroep ontoelaatbaar, wanneer deze eis niet steunt op een feit of een akte aangevoerd in de inleidende dagvaarding.

Een distributieovereenkomst veronderstelt een raamovereenkomst die diverse verplichtingen oplegt aan partijen inzake verkoopspromotie, waarbij tevens de modaliteiten worden geregeld van de koopovereenkomsten die in uitvoering van de raamovereenkomst tot stand komen.

Bij gebreke aan nadere bindende afspraken staat het een leverancier vrij om zijn betalingsvoorwaarden tegenover zijn klant aan te passen. Wanneer de klant deze niet aanvaardt, staat het de leverancier vrij om niet te contracteren.

Het tussen te komen arrest kan niet worden gewaarmerkt als een Europese Executoriale Titel, aangezien de betrokken schuldvorderingen niet als niet-betwist kunnen worden beschouwd in de zin van artikel 3 van Verordening nr. 805/2004.

(...)

I. De feiten, vorderingen en voorgaanden

1. De feiten en voorgaanden werden zeer nauwkeurig weergegeven in het tussenvonnis *a quo* van 4 juni 2013 en in het eindvonnis van 4 maart 2014 (zie pag. 2 t.e.m. pag. 7, alinea 3 van het eindvonnis van 4 maart 2014). Het Hof verwijst ernaar.

Bondig samengevat heeft het geschil betrekking op de volgende feiten:

1.1. Appellante stelt dat zij een exclusieve distributieovereenkomst sloot met geïntimeerde op 1 november 2009 voor Europa en dit voor een periode van zes maanden voor de producten van geïntimeerde, producent van Hiprolon producten. Na afloop van de periode van zes maanden zou de overeenkomst voor onbepaalde tijd verdergezet zijn vanaf 1 mei 2010.

In het kader van deze distributieovereenkomst zou zij in 2010 en 2011 een omzet gerealiseerd hebben van € 1.923.605,00 via 2 klanten, Castello en Mebra Plastic, beiden gevestigd in Italië.

1.2. Geïntimeerde betwist dat er sprake was van een distributieovereenkomst voor Europa, laat staan van een exclusieve distributieovereenkomst. Volgens geïntimeerde werd in de periode van 1 november 2009 tot 30 april 2010 geen enkele verkoop gerealiseerd of geen enkele bestelling geplaatst door appellante (met uitzondering van de bestelling van een staal).

Na afloop van de beweerde distributie per 30 april 2010 werden volgens geïntimeerde gedurende één jaar geen bestellingen meer geplaatst.

Limburgs Rechtsleven – 2017/4

Zij betwist dat de overeenkomst werd hernieuwd na 30 april 2010.

1.3. Appellante stelt verder dat de bestaande distributieovereenkomst gedeeltelijk hervormd werd tot een handelsagentuurovereenkomst, enkel voor wat de klant Castello betreft en dit vanaf 1 oktober 2011.

1.4. Geïntimeerde stelt daarentegen dat er tussen haar en appellante enkel een handelsagentuurovereenkomst heeft bestaan met betrekking tot de klant Castello en dit voor een periode van 1 oktober 2011 tot 31 december 2011, hetzij drie maanden. Dit contract werd volgens haar niet verlengd of hernieuwd.

1.5. Volgens appellante deelde geïntimeerde op 15 december 2011 mede dat elke contractuele relatie met appellante werd beëindigd per 1 januari 2012.

Appellante stelt voor dat zij hiertegen protesteerde, en dit voor het laatst op 18 september 2012.

1.6. Geïntimeerde stelt dat zowel de handelsagentuurovereenkomst die liep van 1 oktober 2011 tot 31 december 2011, hetzij drie maanden, als de distributieovereenkomst vanaf 1 november 2009 tot 30 april 2010 hetzij zes maanden, niet werden verdergezet en dat er van een onrechtmatige beëindiging van de overeenkomsten derhalve geen sprake is. Bovendien meent geïntimeerde dat de exclusieve distributierelatie niet werd uitgevoerd door appellante.

1.7. Volgens appellante werden in het kader van de exclusieve distributieovereenkomst vier kooporders geplaatst nl. order 11005 van 16 juni 2011, order 11006 van 22 juni 2011, order 11007 van 5 juli 2011 en order 11020 van 11 augustus 2011. Enkel order 11007 werd volgens appellante uitgevoerd omdat geïntimeerde volgens haar ten onrechte de betalingsvoorwaarden wijzigde.

Geïntimeerde stelt dat de drie bestellingen nl. order 11005, order 11006 en order 11020 niet werden uitgevoerd omdat ze onmiddellijke betaling eiste vooraleer te leveren gezien zij in het verleden lang op betaling had moeten wachten.

1.8. Appellante stelde geïntimeerde in gebreke bij schrijven van 19 december 2012 in betaling van een som van € 318.960,00, en in uitvoering van de drie resterende orders volgens de overeengekomen betalingstermijn.

2. Bij exploot d.d. 21 december 2012 ging appellante over tot dagvaarding van geïntimeerde. Appellante vorderde hierbij:

...

In conclusies neergelegd in eerste aanleg wijzigde appellante haar vordering. In laatste syntheseconclusies neergelegd op 6 januari 2014 vorderde zij nog:

– te zeggen voor recht dat geïntimeerde de distributieovereenkomst d.d. 1 november 2009 op onrechtmatige wijze heeft beëindigd;

Limburgs Rechtsleven – 2017/4

– te zeggen voor recht dat geïntimeerde een opzegtermijn van zes maanden en geen opzegtermijn van 14 dagen, in acht had moeten nemen;
– dienvolgens geïntimeerde te veroordelen tot het betalen aan haar van een schadevergoeding van € 118.022,40, te vermeerderen met de vergoedende intresten aan de wettelijke intrestvoet vanaf 1 januari 2012 tot datum dagvaarding en vervolgens de gerechtelijke intresten aan de wettelijke intrestvoet vanaf datum dagvaarding tot datum van algehele betaling;
– geïntimeerde in het kader van de handelsagentuurovereenkomst te veroordelen tot het betalen van een uitwinningsvergoeding van € 168.960,00, te vermeerderen met de vergoedende intresten aan de wettelijke intrestvoet vanaf 1 januari 2012 tot datum dagvaarding en vervolgens de gerechtelijke intresten aan de wettelijke intrestvoet vanaf datum dagvaarding tot aan de datum van algehele betaling;
– geïntimeerde te veroordelen tot betaling aan haar van een schadevergoeding van € 115.200,00 uit hoofde van de onrechtmatige weigering tot uitvoering van de orders met nr. 11005, 11006 en 11020, te vermeerderen met de gerechtelijke intresten aan de wettelijke intrestvoet vanaf datum dagvaarding tot datum van betaling;
– geïntimeerde te veroordelen tot de kosten van het geding, met inbegrip van een rechtsplegingsvergoeding *ad* € 7.700,00;
– het vonnis uitvoerbaar bij voorraad te verklaren en het tussen te komen vonnis te waarmerken als een Europese Executoriale Titel.

3. Geïntimeerde betwistte in eerste instantie de rechtsmacht van de rechtbank en wierp de exceptie van nietigheid van de dagvaarding op.

4. Bij tussenvonnis van de rechtbank van koophandel te Antwerpen, afdeling Tongeren d.d. 4 juni 2013 zegde de eerste rechter voor recht dat zij rechtsmacht had ter beoordeling van het geschil.

Verder verklaarde de eerste rechter de exceptie van nietigheid van de inleidende dagvaarding ontvankelijk doch ongegrond.

De eerste rechter behield de uitspraak over de grond van de zaak en verzond de zaak naar de rol. Het vonnis werd uitvoerbaar bij voorraad verklaard.

5. Bij eindvonnis d.d. 4 maart 2014 werkte de eerste rechter het tussenvonnis van 4 juni 2013 verder uit en verklaarde de vordering van appellante ontvankelijk doch ongegrond.

Appellante werd tevens veroordeeld tot de kosten van het geding, aan de zijde van geïntimeerde begroot op een rechtsplegingsvergoeding van € 7.700,00. Het vonnis werd tevens uitvoerbaar bij voorraad verklaard.

6. Tegen dit eindvonnis stelde appellante hoger beroep in door middel van een verzoekschrift neergelegd op 9 mei 2014.

7. In laatste syntheseconclusies vordert appellante het hoger beroep ontvankelijk en gegrond te verklaren, het eerste vonnis te verbreken en opnieuw recht te doen.

Limburgs Rechtsleven – 2017/4

Geïntimeerde te veroordelen tot betaling aan haar van een uitwinningsvergoeding ten bedrage van € 168.960,00, te vermeerderen met de moratoire en gerechtelijke intresten aan de wettelijke intrestvoet vanaf 1 januari 2012 tot aan de datum van algehele betaling;

Te zeggen voor recht dat geïntimeerde de exclusieve distributieovereenkomst tussen partijen d.d. 25 oktober 2009 op onrechtmatige wijze heeft beëindigd door een opzegtermijn van 14 dagen in plaats van een opzegtermijn van zes maanden in acht te nemen en geïntimeerde dienvolgens te veroordelen tot het betalen aan haar van een schadevergoeding provisioneel begroot op € 58.443,49;

Geïntimeerde tevens te veroordelen tot de neerlegging van haar jaarrekening en interne balansen met betrekking tot de periode 1 januari 2012 en 30 juni 2012 en appellante het voorbehoud te verlenen om op basis van deze jaarrekening en interne balansen haar reële schade te berekenen;

Geïntimeerde te veroordelen tot betaling aan haar van schadevergoeding van € 108.800,00 uit hoofde van de onrechtmatige niet-uitvoering van de orders met nr. 11005 en 11020, te vermeerderen met de gerechtelijke intresten aan de wettelijke intrestvoet vanaf datum dagvaarding tot datum van betaling.

Geïntimeerde te veroordelen tot betaling aan haar van achterstallige commissielonen ten bedrage van € 23.760,00, minstens € 21.120,00, te vermeerderen met de gerechtelijke intresten aan de wettelijke intrestvoet vanaf datum dagvaarding tot datum van betaling;

Geïntimeerde tenslotte te veroordelen tot de kosten van het beding, aan haar zijde begroot op een rechtsplegingsvergoeding van € 7.700,00 per aanleg en de vertalingskosten verbonden aan de vertaling van het beroepsverzoekschrift *ad* € 1.821,07.

Het tussen te komen arrest te waarmerken als een Europese Executoriale Titel.

8. Geïntimeerde verzoekt het Hof in hoofdorde en *in limine litis*, akte te nemen van het hoofdberoep van geïntimeerde tegen het tussenvonnis van 4 juni 2013; dit beroep ontvankelijk en gegrond te verklaren en zich bijgevolg zonder rechtsmacht te verklaren.

In ondergeschikte orde:

Beide nieuwe vorderingen ingesteld door appellante bij besluiten van 3 september 2015 en bij synthesebesluiten van 17 december 2015 tot het bekomen van achterstallige commissies af te wijzen als zijnde ontoelaatbaar, verjaard en minstens ongegrond;

Alle overige vorderingen (uitwinningsvergoeding, schadevergoeding wegens beëindiging van een distributieovereenkomst, schadevergoeding uit hoofde van onrechtmatige niet-uitvoering van orders, kosten van het geding en aanmerking als Europese Executoriale Titel) af te wijzen als zijnde ongegrond;

Het vonnis *a quo* voor wat betreft deze laatste vorderingen te bevestigen;

Appellante tenslotte te veroordelen tot betaling van alle kosten van beide aanleggen, met inbegrip van een rechtsplegingsvergoeding van € 7.700,00 voor elke aanleg.

Limburgs Rechtsleven – 2017/4

II. Beoordeling

A. De exceptie van het ontbreken van rechtsmacht

1. Geïntimeerde heeft in eerste aanleg *in limine litis* de exceptie van het gebrek aan rechtsmacht in hoofde van de Belgische gerechten opgeworpen.

Bij tussenvonnis van 4 juni 2013 werd de exceptie van gebrek aan rechtsmacht door de eerste rechter afgewezen.

Geïntimeerde stelt in conclusies hoger beroep in tegen het tussenvonnis van 4 juni 2013 en herneemt haar standpunt inzake het gebrek aan rechtsmacht van de eerste rechter en thans van dit Hof.

2. Terecht stelt geïntimeerde dat de rechtsmacht voor de onderscheiden vorderingen van appellante dient onderzocht te worden.

De beoordeling van de internationale bevoegdheid (rechtsmacht) gaat de beoordeling van de grond van de zaak vooraf. De rechtsmacht wordt bepaald naar het voorwerp van de eis zoals deze uit de inleidende dagvaarding blijkt, los van de grond van de zaak. Derhalve dient de geadieerde rechter bij de beoordeling van zijn rechtsmacht geen prejudicieel onderzoek naar de grond van de zaak te voeren.

In het bijzonder dient de rechter bij het onderzoek van zijn rechtsmacht niet in te gaan op de betwisting tussen partijen gevoerd inzake de juiste kwalificatie van de overeenkomst. In de inleidende dagvaarding beriep appellante zich op het bestaan van een exclusieve distributieovereenkomst en een agentuurovereenkomst. Het Hof beoordeelt haar rechtsmacht op grond van deze eisen.

3. Appellante vordert vooreerst een uitwinningsvergoeding op grond van de Belgische Handelsagentuurwet van 13 april 1995 (thans boek X, titel 1 WER).

In conclusies in hoger beroep van 17 december 2015 vordert appellante tevens betaling van achterstallige commissielonen op grond van dezelfde handelsagentuurovereenkomst.

Bij tussenvonnis van 4 juni 2013 oordeelde de eerste rechter dat de Belgische rechter bevoegd is om kennis te nemen van de vorderingen van een in België gevestigde handelsagent, en dit op basis van artikel 27 van de Handelsagentuurwet (thans artikel X.25 WER).

Geïntimeerde gedraagt zich naar de wijsheid van het Hof omtrent de rechtsmacht van de gevatte rechter om kennis te nemen van de vordering tot betaling van een uitwinningsvergoeding en de vordering tot betaling van commissies (p. 36 van de synthesebesluiten van geïntimeerde).

Buiten het toepassingsgebied van de Brussel I-Verordening, kan de eiser terugvallen op artikel 27 van de Handelsagentuurwet om zijn wederpartij te dagvaarden voor de Belgische gerechten indien de handelsagent zijn hoofdvestiging in België heeft, hetgeen *in casu* het geval is. Op die manier kan de handelsagent die zijn hoofdvestiging in België heeft

Limburgs Rechtsleven – 2017/4

gebruik maken van het *forum actoris* dat hem aangeboden wordt door artikel 27 van de Handelsagentuurwet.

4. Inzake de vordering tot betaling van een schadevergoeding op grond van artikel 1146 BW (wegens ontijdige beëindiging van de distributieovereenkomst) en inzake de vordering tot betaling van een schadevergoeding uit hoofde van vermeende onrechtmatige niet uitvoering van twee bestellingen, verwijzen beide partijen, wat de rechtsmacht betreft, terecht naar het Belgische IPR Wetboek (hierna WIPR).

De eerste rechter oordeelde dat de Belgische rechtbanken rechtsmacht hebben over deze vorderingen op grond van artikel 9 WIPR.

Artikel 9 WIPR luidt als volgt:
"*Wanneer de Belgische rechters bevoegd zijn om kennis te nemen van een vordering, zijn zij eveneens bevoegd om kennis te nemen van een vordering die er zo nauw mee verbonden is dat het wenselijk is om ze samen te behandelen en te berechten, teneinde te voorkomen dat de beslissingen onverenigbaar zouden zijn wanneer ze afzonderlijk zouden berecht worden.*".

Anders dan de eerste rechter is het Hof van oordeel dat er geen sprake is van een internationale samenhang in de zin van artikel 9 WIPR. Artikel 9 WIPR bevat geen grond voor de vestiging van internationale bevoegdheid en kan derhalve niet dienen als (zelfstandige) basis voor het aannemen van de bevoegdheid van de Belgische rechter.

Samenhangend zijn enkel vorderingen waartussen een zo nauwe band bestaat dat een goede rechtsbedeling vraagt om hun gelijktijdige behandeling en berechting, teneinde te vermijden dat bij afzonderlijke berechting van de zaken onverenigbare beslissingen worden gegeven.

In casu is er enerzijds sprake van een handelsagentuurovereenkomst van 1 oktober 2011 en anderzijds een distributieovereenkomst van 1 november 2009. Een uitwinningsvergoeding op grond van de Handelsagentuurwet voor een contract van bepaalde duur, afgesloten met betrekking tot één specifieke klant en een vordering in betaling van achterstallige commissielonen in dat verband, heeft niets te maken met een vordering tot schadevergoeding wegens vermeende ontijdige beëindiging van een distributieovereenkomst die beweerdelijk twee jaar voordien werd afgesloten.

Het betreft duidelijk onderscheiden rechtssituaties zodat er geen risico op onverenigbaarheid van afzonderlijke beslissingen voor de onderscheiden vorderingen bestaat.

Het Hof kan haar rechtsmacht niet steunen op art. 9 WIPR.

5. Appellante steunt de rechtsmacht van de Belgische gerechten voorts op artikel 96 WIPR.

Artikel 96 bepaalt als volgt:
"*De Belgische rechters zijn bevoegd om kennis te nemen van vorderingen aangaande verbintenissen betreffende:*
1° Een contractuele verbintenis,
a) indien zij in België is ontstaan; of
b) indien zij in België wordt uitgevoerd of moet worden uitgevoerd.".

Limburgs Rechtsleven – 2017/4

Terecht stelt appellante dat de distributieovereenkomst in België is ontstaan, als plaats waar appellante kennis heeft genomen van de aanvaarding en bevestiging door geïntimeerde van de modaliteiten van de distributieovereenkomst.

Het enkele feit dat de bespreking van de distributieovereenkomst in Londen plaatsvond op 3 oktober 2009 doet aan het voorgaande geen afbreuk.

Ook wat betreft de twee vermeend onterecht niet uitgevoerde bestellingen stelt appellante terecht dat de Belgische rechter rechtsmacht heeft. De bestellingen zouden worden geleverd per "DAP onze opslagruimte Bree België" zodat als plaats van uitvoering van deze bestellingen België moet worden weerhouden.

De eerste rechter en dit Hof hebben derhalve rechtsmacht op grond van artikel 96, 1°, a) en b) WIPR. Het oordeel van de eerste rechter inzake de rechtsmacht wordt bevestigd, zij het op grond van een andere motivering.

6. Gezien de Belgische gerechten bevoegd zijn op grond van artikel 96, 1°, a) en b) WIPR dient het Hof zich niet verder uit te spreken over de vermeende rechtsmacht van de Belgische gerechten op grond van artikel 11 WIPR.

B. Over de vordering tot betaling van een uitwinningsvergoeding op grond van artikel 20 van de Handelsagentuurwet

7. Appellante vordert op grond van artikel 20 van de Handelsagentuurwet een uitwinningsvergoeding ten bedrage van € 168.960,00 naar aanleiding van de beëindiging van de handelsagentuurovereenkomst d.d. 1 oktober 2011.

De eerste rechter oordeelde dat *in casu* niet voldaan is aan de wettelijke voorwaarden van artikel 20 van de Handelsagentuurwet.

Appellante meent dat de voorwaarden van artikel 20 van de Handelsagentuurwet wel vervuld zijn en vordert een maximale uitwinningsvergoeding, te weten 12 maanden gemiddelde vergoeding.

Geïntimeerde meent in navolging van het vonnis *a quo*, dat de wettelijke voorwaarden van artikel 20 van de Handelsagentuurwet niet vervuld zijn. Ondergeschikt meent geïntimeerde dat slechts een vergoeding van drie maanden verschuldigd is.

8. Niet betwist wordt dat de Handelsagentuurovereenkomst van bepaalde duur was (van 1 oktober 2011 tot en met 31 december 2011) en beëindigd werd per 31 december 2011.

Het enkele feit dat de handelsagentuurovereenkomst slechts van korte duur (3 maanden) is geweest, doet geen afbreuk aan het recht van appellante om een uitwinningsvergoeding te vorderen op grond van artikel 20 van de Handelsagentuurwet.

Op grond van artikel 20 van de Handelsagentuurwet heeft een agent recht op een uitwinningsvergoeding "*wanneer hij de principaal nieuwe klanten heeft aangebracht of wanneer hij de zaken met de bestaande klanten aanzienlijk heeft uitgebreid, voor zover dit de principaal nog aanzienlijke voordelen kan opleveren*".

Limburgs Rechtsleven – 2017/4

Het komt aan appellante toe om te bewijzen dat aan deze voorwaarden is voldaan.

Het bestaan van een meerwaarde aan cliënteel wordt afgemeten aan de hand van een concrete stijging van het aantal klanten of van de omzet die betrekking heeft op de agentuur tussen het begin en het einde van de agentuur. Het meest voor de hand liggend criterium is een eventuele omzetstijging.

9. Terecht wijst appellante erop dat de omzet gerealiseerd door geïntimeerde op de klant Castello tijdens de nochtans korte looptijd van de handelsagentuurovereenkomst tussen 1 oktober 2011 en 31 december 2011 aanzienlijk was, gezien deze met name € 1.339.200,00 bedroeg. Appellante ontving commissie voor de gerealiseerde omzet zodat de tussenkomst als agent niet kan worden ontkend.

Dat geïntimeerde naar redelijke verwachting nog aanzienlijke voordelen zou behalen op de klant Castello kan evenmin ontkend worden: het is volkomen ongeloofwaardig voor te houden dat de succesvolle samenwerking tussen geïntimeerde en klant Castello na 31 december 2011 van de ene op de andere dag zou zijn stopgezet.

Bovendien bevestigde Castello dat een sleutelmoment in de samenwerking was bereikt nadat uit de testresultaten was gebleken dat PA1012 een geldig alternatief zou zijn voor PA11 en PA12 (stuk 42 van appellante).

Appellante verwijst tevens terecht naar de bevestiging door Castello dat "orders werden geplaatst" en "anderen zullen volgen" van Castello en van haar concurrenten (stuk 43 van appellante).

Overigens bevestigde Castello eerder per e-mail d.d. 22 februari 2011 dat zij in 2012 500 ton product zou bestellen en in 2013 1.000 ton product (stuk 22 van appellante).

Indien Castello na de beëindiging van de handelsagentuurovereenkomst geen enkele bestelling meer bij geïntimeerde plaatste, dan stond het geïntimeerde vrij om haar boekhouding voor te leggen met de door haar gerealiseerde omzet en het gebrek aan aandeel van Castello daarin voor de periode na 31 december 2011.

10. Met appellante is het Hof van oordeel dat de klant Castello geen bestaande klant was. In het kader van de voorafgaande distributierelatie van 6 maanden diende de klant Castello beschouwd te worden als een klant van appellante en niet van geïntimeerde.

In die zin is de klant Castello in het kader van de handelsagentuurovereenkomst wel degelijk een nieuwe klant van geïntimeerde.

Bovendien bedroeg de omzet gerealiseerd op de klant Castello tijdens de duur van de handelsagentuurovereenkomst € 1.339.200,00, terwijl de omzet gerealiseerd in de voorafgaande periode van 24 maanden tussen 25 oktober 2009 en 30 oktober 2011 € 1.278.459,00 bedroeg. Geïntimeerde bleek in staat om op 3 maanden tijd een hogere omzet te realiseren dan deze gerealiseerd in de voorafgaande periode van 24 maanden, hetgeen aangeeft dat de agentuur succesvol was.

Limburgs Rechtsleven – 2017/4

11. Het volstaat verder dat de aanbreng of uitbreiding de principaal nog aanzienlijke voordelen *kan* opleveren.

De handelsagent heeft recht op een uitwinningsvergoeding wanneer naar *redelijke verwachting* mag worden aangenomen dat de aanbreng van nieuwe klanten of de aanzienlijke uitbreiding na de beëindiging van de overeenkomst de principaal nog aanzienlijke voordelen zal opleveren hetgeen een zekere bestendigheid van de aanbreng of uitbreiding impliceert. Het is echter niet vereist dat de aanbreng of de uitbreiding na beëindiging daadwerkelijk nog aanzienlijke voordelen oplevert voor de principaal.
Naar het oordeel van het Hof is deze voorwaarde vervuld.

12. Wat het bedrag van de uitwinningsvergoeding betreft, stelt geïntimeerde terecht dat er geen enkele reden is om aan appellante een maximale uitwinningsvergoeding gelijk aan 12 maanden toe te kennen. *In casu* werd de handelsagentuurovereenkomst afgesloten voor een bepaalde duur van 3 maanden en betrof ze slechts één enkele Italiaanse klant.

Terecht stelt geïntimeerde dat een vergoeding gelijk aan drie maanden gemiddelde commissie volstaat. De rechter dient een billijke uitwinningsvergoeding vast te stellen. Het bedrag van de uitwinningsvergoeding wordt bepaald rekening houdend zowel met de gerealiseerde uitbreiding van de zaken als met de aanbreng van klanten. *In casu* wordt de uitwinningsvergoeding billijkheidshalve begroot op 3 maanden gemiddelde vergoeding of 3 maanden x € 14.080,00 = € 42.240,00.

De vordering van appellante in betaling van een uitwinningsvergoeding is deels gegrond. Het vonnis *a quo* wordt in die zin hervormd.

C. Over de vordering tot betaling van achterstallige commissielonen

13. In conclusies van 17 december 2015 vordert appellante commissielonen voor 108 ton, minstens 96 ton. Zij vordert hiervoor een commissieloon van respectievelijk € 23.760,00, minstens € 21.120,00.

14. Met geïntimeerde is het Hof van oordeel dat de vordering in betaling van achterstallige commissies een nieuwe eis betreft en geenszins een uitbreiding of wijziging van de oorspronkelijke eis in de zin van art. 807 Ger.W.

De eis tot betaling van achterstallige commissies verschilt van de oorspronkelijke eis in betaling van een uitwinningsvergoeding.

De vordering tot betaling van achterstallige commissies berust dan ook geenszins op een feit of een akte in de dagvaarding aangevoerd. Bij gevolg is deze eis ontoelaatbaar.

15. Verder stelt geïntimeerde terecht dat de nieuwe vordering van 17 december 2015 in betaling van achterstallige commissies minstens verjaard is op grond van artikel 26 van de Handelsagentuurwet. De overeenkomst werd immers reeds beëindigd per 31 december 2011.

Appellante beroept zich ten onrechte op de schorsende werking (wellicht bedoelt zij de stuitende werking) van de inleidende dagvaarding.

Limburgs Rechtsleven – 2017/4

De eis tot betaling van achterstallige commissielonen was niet virtueel begrepen in de oorspronkelijke vordering tot het betalen van een uitwinningsvergoeding waardoor de betekende dagvaarding de verjaring voor die eis niet kan gestuit hebben op grond van artikel 2244 BW.

De vordering van appellante in betaling van achterstallige commissies is om die reden minstens verjaard.

D. Over de vordering tot betaling van een schadevergoeding wegens beweerde onrechtmatige beëindiging van de exclusieve distributieovereenkomst

16. Appellante vordert een contractuele schadevergoeding wegens de ontijdige beëindiging van de exclusieve distributieovereenkomst per 15 december 2011.

Volgens appellante was de gegeven opzettingstermijn van 15 dagen onredelijk kort. Appellante maakt aanspraak op een vervangende opzeggingsvergoeding rekening houdend met een opzeggingstermijn van 6 maanden, gelet op de duur van de distributieovereenkomst, de door haar behaalde resultaten en het belang van de distributie voor de onderneming van appellante.

Zij steunt haar vordering op artikel 1146 BW en berekent haar gederfde inkomsten provisioneel op € 58.443,49. Zij vraagt tevens om aan geïntimeerde te bevelen haar jaarrekening en interne balansen voor te leggen ten einde haar toe te laten de werkelijk door haar geleden schade te begroten.

17. Uit de studie van de stukken, in het bijzonder het e-mailverkeer van 25 oktober/26 oktober 2009 (stukken 5 en 6 van appellante) blijkt dat aan appellante een exclusieve distributie werd verleend voor Europa voor de Hiprolon series polyamide producten van Hipro. Deze exclusiviteit werd gewaarborgd voor een periode van 6 maanden vanaf 1 november 2009 en derhalve tot 30 april 2010.

Tijdens de uitvoering van de exclusieve distributieovereenkomst gedurende deze zes maanden, werden klaarblijkelijk weinig bestellingen geplaatst.

De betwisting tussen partijen draait evenwel voornamelijk rond de vraag of de exclusieve distributieovereenkomst na de periode van zes maanden, derhalve na 30 april 2010, nog verlengd werd.

Volgens appellante werd de samenwerking tussen partijen verdergezet onder dezelfde voorwaarden en modaliteiten. Zij wijst o.m. op haar e-mail van 14 december 2011 waarbij zij gewezen heeft op het bestaan van de distributierelatie, naast de agentuurrelatie.

18. Het standpunt van appellante kan dienaangaande niet gevolgd worden.

Met de eerste rechter is het Hof van oordeel dat de exclusieve distributieovereenkomst tussen partijen niet verlengd werd na afloop van de duurtijd van 6 maanden, zoals deze bepaald werd in de e-mail van 25 oktober 2009.

Limburgs Rechtsleven – 2017/4

In de e-mail van 25 oktober 2009 werd immers uitdrukkelijk bepaald dat de exclusiviteit door de twee partijen herzien zal worden, uiterlijk 30 dagen voor het einde van deze periode van 6 maanden. Afhankelijk van de voortgang van de ontwikkeling van de markt, kunnen partijen overeenkomen om het exclusief verdelerschap te verlengen.

Van een stilzwijgende verlenging van de exclusieve distributieovereenkomst voor onbepaalde tijd is geen sprake. Zoals contractueel werd overeengekomen in de e-mail van 25 oktober 2009 was voor een verlenging een positieve daad vanwege beide partijen vereist, en dit uiterlijk 30 dagen voor het einde van de periode van 6 maanden.

Appellante bewijst in het geheel geen positieve beslissing in beide partijen in die zin.

Bovendien was deze verlenging afhankelijk van de voortgang van de ontwikkeling van de markt. Geïntimeerde toont aan dat appellante geen enkele bestelling plaatste binnen de periode van 1 november 2009 tot 30 april 2010, met uitzondering van een bestelling inzake een staal van 2150 kg op 3 maart 2010. Ook aan de voorwaarde van de voortgang van de ontwikkeling van de markt is derhalve niet voldaan.

Terecht stelt geïntimeerde dat de verwijzing door appellante naar bestellingen die meer dan 1 jaar later (na het aflopen van de oorspronkelijke exclusieve distributie per 30 april 2010) geplaatst werden, geen stilzwijgende verderzetting/verlenging van de oorspronkelijke exclusieve distributieovereenkomst kan inhouden.

De enkele verwijzing door appellante in haar e-mail van 14 december 2011 naar een vermeende distributierelatie, naast de agentuurovereenkomst, doet aan het voorgaande geen afbreuk. De e-mail van 14 december 2011 is niet van aard het bestaan van een exclusieve distributieovereenkomst na 30 april 2010 aan te tonen.

19. Partijen hebben na het aflopen van de exclusieve distributieovereenkomst per 30 april 2010 klaarblijkelijk wel nog enige tijd samengewerkt.

Terecht stelt geïntimeerde dat deze samenwerking herleid was tot het bestaan van een reeks losse koop/verkoopovereenkomsten.

Appellante toont niet aan dat er na 30 april 2010 nog een georganiseerde samenwerking, laat staan een kaderovereenkomst tussen haar en geïntimeerde bestond. Een raamovereenkomst veronderstelt dat diverse verplichtingen aan partijen worden opgelegd inzake verkooppromotie waarbij tevens modaliteiten worden geregeld van de koopovereenkomsten die in uitvoering van de raamovereenkomst tot stand komen. Met de eerste rechter is het Hof van oordeel dat er niet aangetoond wordt dat in de maand december 2011 nog een (al dan niet exclusieve) distributieovereenkomst tussen appellante en geïntimeerde bestond.

Bij gebreke aan het bestaan van een dergelijke overeenkomst, kan er van een onrechtmatige beëindiging met een te korte opzegtermijn van deze niet bewezen overeenkomst, geen sprake zijn. Door de e-mail van 15 december 2011 heeft geïntimeerde derhalve niet op onrechtmatige wijze de vermeende distributieovereenkomst beëindigd.

Limburgs Rechtsleven – 2017/4

Nu er geen sprake is van een onrechtmatige beëindiging van een niet bewezen distributieovereenkomst, is de vordering in schadevergoeding gestoeld op de onrechtmatige beëindiging ervan ongegrond.

Er bestaat vanzelfsprekend dan ook geen reden om de overlegging van de jaarrekening en interne balansen te bevelen bij gebreke aan te bewijzen schade.

E. Over de vordering tot betaling van een schadevergoeding wegens niet aanvaarde bestellingen (het niet uitvoeren van de orders nrs. 11005 en 11020)

20. Appellante vordert tevens een schadevergoeding uit hoofde van gederfde winst op grond van de vaststelling dat geïntimeerde in gebreke is gebleven om uitvoering te geven aan twee overeengekomen productorders, te weten order nr. 11005 en order 11020, beide gericht aan Mebra.

Appellante stelt schade geleden te hebben voor een bedrag van € 108.800,00.

Volgens appellante heeft geïntimeerde de bedoelde orders aanvaard en was zij gehouden tot uitvoering overeenkomstig de initieel afgesproken betalingsvoorwaarden. Zij meent dat geïntimeerde een contractuele wanprestatie heeft begaan door deze orders niet uit te leveren.

21. Terecht oordeelde de eerste rechter dat, in tegenstelling tot wat appellante beweert, de betrokken bestellingen niet geplaatst werden binnen het kader van een distributieovereenkomst.

Supra werd reeds geoordeeld dat er slechts een exclusieve distributieovereenkomst voor 6 maanden gold, hetzij tot 30 april 2010. De betrokken bestellingen dateren van nadien, te weten: order nr. 11005 dateert van 16 juni 2011 en order nr. 11020 dateert van 11 augustus 2011. Op dat ogenblik was er slechts sprake meer van een koop/verkooprelatie tussen appellante en geïntimeerde.

Terecht stelt geïntimeerde dat in de mail van 25 oktober 2009 bepaalde betalingsmodaliteiten werden ingeschreven die slechts geldig waren tot 6 maanden na het plaatsen van de eerste order. In de loop van deze zes maanden van de overeenkomst werd echter geen enkele bestelling geplaatst (met uitzondering van een proeforder) zodat deze voorwaarden nadien niet meer golden.

Appellante kan dan ook niet de toepassing van deze voorwaarden eisen voor de litigieuze bestellingen.

In september 2011 vond tussen partijen blijkbaar een bespreking plaats waarbij de aanpassing van de betalingsmodaliteiten waartegen door geïntimeerde zou geleverd worden, besproken werden.

Geïntimeerde bevestigde de gewijzigde betalingsvoorwaarden nadien o.m. in haar e-mail van 17 oktober 2011 waarbij zij de aandacht van appellante trok op de gewijzigde betalingsvoorwaarden in T/T (overschrijving) op voorhand (stuk 63 van appellante). De reden waarom de betalingsvoorwaarden werden aangepast was m.n. dat appellante volgens ge-

Limburgs Rechtsleven – 2017/4

intimeerde niet tijdig betaalde. Terecht stelt geïntimeerde dat het haar hoe dan ook vrij stond om haar betalingsvoorwaarden ten overstaan van haar klanten aan te passen.

In toepassing van de contractuele modaliteiten die tussen partijen van toepassing waren, stond het geïntimeerde vrij om de bestellingen van appellante al dan niet te aanvaarden. De twee kwestieuze bestellingen werden nooit door geïntimeerde aanvaard zoals blijkt uit de correspondentie tussen partijen (stukken 3 en 4 van geïntimeerde). Er werd dan ook geen enkele koop/verkoopovereenkomst afgesloten met betrekking tot deze bestellingen. Terecht oordeelde de eerste rechter dat er geen elementen bestaan op grond waarvan zou blijken dat geïntimeerde onrechtmatig zou hebben gehandeld door de orders niet uit te voeren.

De vordering van appellante tot veroordeling van geïntimeerde tot betaling van een gederfde winst wegens twee bestellingen die niet hebben geleid tot enige koop/verkoopovereenkomst is bijgevolg ongegrond. Het vonnis *a quo* wordt op dit punt bevestigd.

F. Over de vordering tot het waarmerken als Europese Executoriale Titel

22. Appellante vordert in haar beschikkend gedeelte dat het tussen te komen arrest zou worden gewaarmerkt als een Europese Executoriale Titel in de zin van Verordening nr. 805/2004 van 21 april 2004.

Appellante verstrekt ter zake evenwel geen uitleg.

23. Terecht stelt geïntimeerde dat de Verordening een Europese Executoriale Titel invoert voor schuldvorderingen die niet worden betwist door de schuldenaar. Een schuldvordering wordt slechts in een beperkt aantal gevallen als niet betwist beschouwd.

Op grond van art. 3 van Verordening nr. 805/2004 is deze Verordening enkel van toepassing op beslissingen, gerechtelijke schikkingen en authentieke akten inzake niet-betwiste schuldvorderingen.

Een schuldvordering wordt als niet-betwist beschouwd in volgende gevallen:
– indien de schuldenaar uitdrukkelijk met de schuldvordering heeft ingestemd door het bestaan van de schuld te erkennen door middel van een schikking die door een gerecht is goedgekeurd of die in de loop van de gerechtelijke procedure voor een gerecht is getroffen; of
– indien de schuldenaar zich niet, overeenkomstig de toepasselijke vormvoorschriften volgens het recht van de lidstaat van oorsprong, in de loop van de gerechtelijke procedure heeft verweerd; of
– indien de schuldenaar tijdens de terechtzitting over de schuldvordering niet is verschenen of was vertegenwoordigd, nadat hij die schuldvordering in de loop van de procedure aanvankelijk had betwist, op voorwaarde dat deze handelwijze volgens het recht van de lidstaat van oorsprong gelijkstaat met een stilzwijgende erkenning van de schuldvordering of van de door de schuldeiser beweerde feiten; of
– indien de schuldenaar bij authentieke akte uitdrukkelijk de schuldvordering heeft erkend.

Limburgs Rechtsleven – 2017/4

De schuldvorderingen van appellante kunnen niet als niet betwist in de zin van de Verordening worden beschouwd.

De schuldvorderingen werden wel degelijk betwist en geïntimeerde heeft verweer gevoerd zodat van een niet-betwiste schuldvordering in de zin van art. 3 van Verordening nr. 805/2004 geen sprake is.

De vordering tot het waarmerken van het arrest als Europese Executoriale Titel is ongegrond.

G. Over de gerechtskosten

24. De vordering van appellante wordt cijfermatig slechts zeer gedeeltelijk gegrond verklaard.

Om die reden worden de gerechtskosten verdeeld tussen appellante en geïntimeerde, in die zin dat 60 % van de gerechtskosten ten laste van geïntimeerde worden gelegd en 40 % van de gerechtskosten ten laste van appellante.

Er wordt niet betwist dat het basisbedrag aan rechtsplegingsvergoeding in eerste aanleg en in hoger beroep € 7.700,00 bedraagt.

III. Beslissing

Het Hof beslist bij arrest op tegenspraak.

De rechtspleging verliep in overeenstemming met de wet van 15 juni 1935 op het gebruik van de taal in gerechtszaken.

Het Hof verklaart het hoger beroep van appellante ontvankelijk en deels gegrond.

(...)

Noot: Over de wisselwerking tussen het primerende Europese IPR en het Belgische WIPR

1. De afgebakende toepassing van het WIPR

Het Wetboek Internationaal Privaatrecht (hierna: WIPR), in werking getreden sinds 1 oktober 2004, heeft een duidelijk afgebakend toepassingsgebied. Overeenkomstig artikel 2 WIPR regelt het wetboek voor internationale geschillen de bevoegdheid van de Belgische rechters, de aanwijzing van het toepasselijk recht en de uitwerking in België van buitenlandse rechterlijke beslissingen en authentieke akten in burgerlijke zaken en in handelszaken, doch enkel in zoverre en "*onder voorbehoud van de toepassing van internationale verdragen, van het recht van de Europese Unie of van bepalingen in bijzondere wetten*".

Het WIPR erkent derhalve uitdrukkelijk de primauteit van het internationale en Europese recht. Deze primauteit is allang vast geankerd in het Belgisch recht[1]. Conform dit principe

[1] M. FALLON, "Artikel 2" in J. ERAUW *et al.* (eds.), *Het Wetboek internationaal privaatrecht becommentarieerd*, Antwerpen, Intersentia/Brussel, Bruylant, 2006, 6 en 7; Cass. 27 mei 1971, *Arr.Cass.* 1971, 959; L.

Limburgs Rechtsleven – 2017/4

voorziet ook artikel 2 WIPR in de hiërarchische suprematie van het supranationale recht. De bepalingen van het WIPR zijn derhalve hiërarchisch ondergeschikt aan de regels van internationale verdragen en het Europese recht[2].

Daarnaast hebben ook bijzondere Belgische wetten die regels bevatten over internationaal privaatrecht voorrang op het WIPR, dat derhalve fungeert als het gemeenrechtelijk vangnet[3].

2. De context van het geannoteerd arrest

In het geannoteerd arrest diende het hof van beroep te Antwerpen zich uit te spreken over een handelsrechtelijk geschil tussen een Belgische eiser en een Chinese verweerster.

De vordering van de eisende partij had een dubbel voorwerp. Enerzijds werden een aantal vergoedingen gevorderd op basis van de wet betreffende de handelsagentuur (WHA, thans Boek X, Titel I WER). Anderzijds werd een contractuele schadevergoeding gevorderd wegens de niet-uitvoering door de Chinese verweerster van een aantal bestellingen. De Belgische eiser argumenteerde dat deze bestellingen kaderden in een distributieovereenkomst tussen haar en de Chinese verweerster. Dit werd door deze laatste betwist[4].

Volgens de Belgische eiser behoorden de betwistingen tot de internationale rechtsmacht van de Belgische rechtbanken en konden ze worden beoordeeld naar Belgisch recht.

3. De beoordeling door het hof van de internationale rechtsmacht en het toepasselijk recht

Samen met de Belgische eiser kwam het hof tot de conclusie dat beide betwistingen behoorden tot de rechtsmacht van de Belgische rechtbanken en werden beheerst door het Belgische recht.

Wat de betwisting inzake de agentuurovereenkomst betrof, knoopte het hof van beroep zijn internationale rechtsmacht aan artikel 27 WHA (thans: artikel X.25 WER) aan. Voor de vordering tot het bekomen van een contractuele schadevergoeding werd de internationale rechtsmacht aangehaakt aan artikel 96 WIPR.

De grond van de zaak diende, volgens het hof, beoordeeld te worden naar Belgisch recht.

4. Geen internationaal verdrag tussen België en China

Tussen België en China is er geen bilateraal noch internationaal verdrag van toepassing over de kwesties van internationale rechtsmacht en toepasselijk recht bij geschillen tussen een Belgische en een Chinese partij[5].

SAMYN, "Voorrang van de Europese bevoegdheidsbronnen op het Belgische ipr", noot onder Antwerpen 25 mei 2009, *RW* 2009-10, 1609-1612.

[2] Voorz. Rb. Brussel 25 maart 2005, *IRDI* 2005, 302, noot K. ROOX; Gent 27 mei 2010, Tijdschrift@ipr.be, 2010, 62.

[3] M. FALLON, "Artikel 2" in J. ERAUW *et al.* (eds.), *Het Wetboek internationaal privaatrecht becommentarieerd*, Antwerpen, Intersentia/Brussel, Bruylant, 2006, 7; Voorz. Rb. Gent 15 juli 2005, *T.Not.* 2008, 55, noot F. BOUCKAERT.

[4] *Cf. infra* nr. 17.

[5] *Cf.* Databank van verdragen van het ministerie van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (diplomatie.belgium.be/nl/Verdragen/databank_van_verdragen).

Limburgs Rechtsleven – 2017/4

Derhalve dienden beide rechtsvragen, conform artikel 2 WIPR, te worden beantwoord – in hiërarchische volgorde – aan de hand van het Europese IPR, de bijzondere regels in het Belgische IPR, dan wel via het gemeenrecht voorzien in het WIPR.

5. De beoordeling van internationale rechtsmacht gaat vooraf aan de beoordeling van de grond van de zaak

Het hof van beroep overweegt terecht dat de beoordeling van de internationale rechtsmacht voorafgaat aan de beoordeling van de grond van de zaak[6]. De rechtsmacht wordt bepaald naar het voorwerp van de eis zoals die blijkt uit de inleidende dagvaarding[7].

6. De internationale rechtsmacht inzake de betwisting over de handelsagentuur – Geen toepassing van het Europese IPR.

Het geannoteerd arrest overweegt dat de betwisting "*buiten het toepassingsgebied van de Brussel I-Verordening*" valt[8].

Onverminderd dit niet nader wordt gemotiveerd, is deze vaststelling terecht. Aangezien de Chinese verweerder geen woonplaats had op het grondgebied van één van de Europese lidstaten, diende de vraag van de internationale rechtsmacht van de in een lidstaat gevatte rechtbank, in toepassing van artikel 4.1 Brussel I-Verordening, te worden geregeld door de nationale wetgeving van die lidstaat[9]. Daarom kon *in casu* niet worden aangeknoopt aan de algemene bevoegdheidsregel voorzien in artikel 2 Brussel I-Verordening (woonplaats van de verweerder)[10], noch aan de alternatieve bevoegdheidsregel voorzien in artikel 5.1 voor betwistingen ontstaan uit overeenkomsten[11].

---

6 S. RUTTEN en F. DUPONT, "Overzicht van rechtspraak (1): De bevoegdheid (2001-2013)", *TPR* 2014, 1861 en 1865.

7 Cass. 22 oktober 1981, *Arr.Cass.* 1981-82 en *RW* 1982-83, 2457; J. LAENENS *et al.*, *Handboek Gerechtelijk Recht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 250.

8 Op het ogenblik van de inleidende dagvaarding, m.n. op 21 december 2012, gold nog de toepassing van de Brussel I-Verordening (Verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken). De Brussel I-Verordening werd vanaf 10 januari 2015 vervangen door de Brussel I*bis*-Verordening (Verordening nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (herschikking)). Over de Brussel I*bis*-Verordening, *cf.* o.m.: G. VAN CALSTER, "L'EEX nouveau (ofte: Brussel Ibis) est arrivé. De hervorming van de moeder van het Europees Internationaal Privaatrecht", *RW* 2014-15, 1443-1460; N. DEBRUYNE en L. DEMEYERE, "De Brussel IBis-Verordening: wat is nieuw vanaf 2015?", *Cah.jur.* 2015, 5-15.

9 *Cf.* Voorafgaandelijke overwegingen nrs. (8) en (9) van de Brussel I-Verordening: "*De zaken waarin deze verordening wordt toegepast moeten een aanknopingspunt hebben met het grondgebied van de lidstaten waarvoor deze verordening verbindend is. De gemeenrechtelijke regels inzake rechterlijke bevoegdheid moeten derhalve in beginsel van toepassing zijn wanneer de verweerder woonplaats in een van de lidstaten heeft. Ten aanzien van verweerders die geen woonplaats hebben gelden als regel de nationale bevoegdheidsregels die worden toegepast op het grondgebied van de lidstaat van het gerecht waarbij de zaak is aangebracht* ..."

10 Thans artikel 4 Brussel I*bis*-Verordening.

11 Thans artikel 7.1.b) Brussel I*bis*-Verordening. Het Hof van Justitie oordeelde dat een agentuurovereenkomst moet worden gekwalificeerd als een overeenkomst voor de verstrekking van diensten in de zin van artikel 5.1.b), tweede streepje van de Brussel I-Verordening (thans: art. 7.1.b), tweede streepje van de Brussel I*bis*-Verordening): *cf.* HvJ 11 maart 2010, nr. C-19/09, *Wood Floor Solutions*, *RABG* 2010, 1087, noot E. DURSIN: "*Artikel 5.1, sub b, tweede streepje van Verordening 44/2001 moet aldus worden uitgelegd dat bij de verrichting van diensten in verschillende lidstaten het gerecht dat bevoegd is om kennis te nemen van alle vorderingen uit de overeenkomst het gerecht is binnen het rechtsgebied waarvan de plaats ligt waar de diensten hoofdzakelijk worden verricht. Voor een agentuurovereenkomst is die plaats de plaats waar de*

Limburgs Rechtsleven – 2017/4

7. De internationale rechtsmacht inzake de betwisting over de handelsagentuur – Toepassing van artikel 27 WHA (thans: artikel X.25 WER)
Het hof baseerde zijn internationale rechtsmacht op artikel 27 WHA (thans: artikel X.25 WER). Dit artikel voorziet in de mogelijkheid voor een handelsagent die zijn hoofdvestiging in België heeft om zijn wederpartij te dagvaarden voor de Belgische rechtbanken, doch dit "*onverminderd de toepassing van internationale verdragen die België heeft gesloten en niettegenstaande andersluidende bedingen in de handelsagentuurovereenkomst*".

Artikel 27 moet worden beschouwd als een "*bepaling in een bijzondere wet*", welke daarom conform artikel 2 WIPR primeert op de gemeenrechtelijke regeling vervat in het WIPR[12].

Bovendien is artikel 27 WHA ook een "*voorrangsregel*" in de zin van artikel 20 WIPR[13]. Artikel 20 WIPR voorziet expliciet dat de gemeenrechtelijke regeling van het WIPR geen afbreuk doet aan de toepassing van dwingende bepalingen of bepalingen van openbare orde van Belgisch recht die erop gericht zijn een internationale situatie te regelen ongeacht het door de verwijzingsregels aangewezen recht. Via voorrangsregels drukt de wetgever dus een dwingende beleidsvoorkeur uit die wordt gehandhaafd in grensoverschrijdende situaties[14].

Het hof kwam dan ook terecht tot de conclusie dat het op basis van artikel 27 WHA (thans: artikel X.25 WER) internationale rechtsmacht had om te oordelen over de vorderingen inzake de handelsagentuur.

8. De internationale rechtsmacht inzake de betwisting over de niet-uitgevoerde bestellingen – Geen toepassing van het Europese IPR
Blijkbaar stelde het hof van beroep impliciet vast dat ook de betwisting over de niet-uitgevoerde bestellingen om dezelfde reden als de betwisting over de agentuur niet ressorteerde onder de toepassing van de Brussel I-Verordening[15].

9. De internationale rechtsmacht inzake de betwisting over de niet-uitgevoerde bestellingen – Geen toepassing van artikel 11 WIPR inzake internationale samenhang
De Belgische eiser poogde de internationale rechtsmacht van de Belgische rechtbanken over de niet-uitgevoerde bestellingen in hoofdorde te baseren op de internationale samenhang voorzien in artikel 9 WIPR. Volgens artikel 9 WIPR zijn Belgische rechters, bevoegd om kennis te nemen van een vordering, ook bevoegd om kennis te nemen van een andere vordering die zo nauw verbonden is met de eerste vordering dat het wenselijk is

diensten van de handelsagent hoofdzakelijk worden verricht, zoals die blijkt uit de bepalingen van de overeenkomst, alsmede, bij gebreke aan dergelijke bepalingen, uit de daadwerkelijke uitvoering van de overeenkomst en, indien de plaats op die grondslag niet kan worden bepaald, de woonplaats van de handelsagent."

12 M. FALLON, "Artikel 2" in J. ERAUW *et al.* (eds.), *Het Wetboek internationaal privaatrecht becommentarieerd*, Antwerpen, Intersentia/Brussel, Bruylant, 2006, 7; *cf. supra* nr. 1.

13 J. MEEUSEN, *Nationalisme en internationalisme in het Internationaal Privaatrecht*, Antwerpen, Intersentia, 1997, 345.

14 J. MEEUSEN, "Artikel 20" in J. ERAUW *et al.* (eds.), *Het Wetboek internationaal privaatrecht becommentarieerd*, Antwerpen, Intersentia/Brussel, Bruylant, 2006, 108-109, die hierbij opmerkt dat de voorrang van de voorrangsregels een toepassing uitmaakt van het *lex specialis*-beginsel en de rechter hen, als bijkomende conflictrechterlijke wetgeving, voorrang moet geven en verplicht moet toepassen op de gevallen die binnen hun toepassingsgebied vallen; *cf.* ook over voorrangsregels: J. MEEUSEN, *Nationalisme en internationalisme in het Internationaal Privaatrecht*, Antwerpen, Intersentia, 1997, 335 e.v.

15 *Cf. supra* nr. 6.

Limburgs Rechtsleven – 2017/4

om ze samen te behandelen en te berechten, teneinde te voorkomen dat de beslissingen onverenigbaar zouden zijn wanneer de vorderingen afzonderlijk worden berecht[16].

De rechter oordeelt soeverein of er al dan niet samenhang is in de zin van artikel 9 WIPR[17]. Centraal staat het concept van onverenigbare beslissingen. Het betreft ofwel het risico dat de beschikkende gedeeltes of de motiveringen elkaar tegenspreken, ofwel strikter, het geval waarin het onmogelijk is om de beslissingen gelijktijdig uit te voeren[18]. Het hof komt terecht tot de bevinding dat een dergelijk risico niet voorhanden is bij de twee voorliggende vorderingen. Deze hadden m.n. betrekking op "*duidelijk onderscheiden rechtssituaties zodat er geen risico op onverenigbaarheid van afzonderlijke beslissingen voor de onderscheiden vorderingen bestaat*".

10. De internationale rechtsmacht inzake de betwisting over de niet-uitgevoerde bestellingen – Toepassing van artikel 96 WIPR

Als gemeenrechtelijk vangnet voorziet artikel 96 WIPR dat Belgische rechters bevoegd zijn om kennis te nemen van vorderingen betreffende een contractuele verbintenis indien deze verbintenis in België is ontstaan (artikel 96, 1°, a)) of indien de verbintenis in België wordt uitgevoerd of moet worden uitgevoerd (artikel 96, 1°, b)).

In zoverre de niet-uitgevoerde bestellingen zouden kaderen binnen de beëindiging van een distributieovereenkomst, besluit het hof dat de distributieovereenkomst in België is ontstaan. De Belgische eiser nam in België m.n. kennis "*van de aanvaarding en de bevestiging door geïntimeerde* (de Chinese verweerster) *van de modaliteiten van de distributieovereenkomst*". In zoverre de betwisting van de niet-uitgevoerde bestellingen diende te worden beschouwd als louter individuele verkopen, oordeelt het hof dat deze bestellingen in België hadden moeten worden geleverd aangezien de bestelbonnen voorzagen in een Belgisch leveringsadres ("*DAP onze opslagruimte Bree België*").

Artikel 96 WIPR leidt dan ook tot een zeer ruim – volgens sommigen exorbitant – toepassingsgebied. In de praktijk zal artikel 96 WIPR de Belgische rechters immers vaak bevoegd maken wanneer de eiser in België gevestigd is[19].

11. De internationale rechtsmacht inzake de betwisting over de niet-uitgevoerde bestellingen – Toepassing van artikel 11 WIPR inzake uitzonderlijke toekenning van internationale bevoegdheid?

Uit het arrest blijkt dat de Belgische eiser de rechtsmacht van de Belgische gerechten over de niet-uitgevoerde bestellingen bijkomend wenste te gronden op artikel 11 WIPR. Aangezien het hof zijn rechtsmacht reeds had ontleend aan artikel 96 WIPR, ging het hof hier terecht niet op in.

[16] B. DE GROOTE, "Artikel 9" in J. ERAUW *et al.* (eds.), *Het Wetboek internationaal privaatrecht becommentarieerd*, Antwerpen, Intersentia/Brussel, Bruylant, 2006, 50-54.

[17] Voorz. Kh. Antwerpen 20 juni 2005, *RHA* 2006, 336.

[18] Kh. Luik 18 februari 2010, Tijdschrift@ipr.be, 2010, 124, bevestigd door Luik 9 september 2010, Tijdschrift@ipr.be, 2010, 118.

[19] T. KRUGER, "Artikel 96" in J. ERAUW *et al.* (eds.), *Het Wetboek internationaal privaatrecht becommentarieerd*, Antwerpen, Intersentia/Brussel, Bruylant, 2006, 490.

Limburgs Rechtsleven – 2017/4

Artikel 11 WIPR voorziet in een "*uitzonderlijke toekenning van internationale bevoegdheid*" wanneer cumulatief de zaak nauwe banden heeft met België en een procedure in het buitenland onmogelijk blijkt of wanneer het onredelijk zou zijn te eisen dat de vordering in het buitenland wordt gesteld.

Artikel 11 WIPR geldt enkel wanneer het Europese IPR niet van toepassing is[20].

De toepassing van artikel 11 WIPR veronderstelt twee cumulatieve voorwaarden. Aan de ene kant dient de zaak een nauwe band te hebben met België. Dit dient door de bodemrechter te worden getoetst[21]. Aan de andere kant moet het voeren van een buitenlandse procedure onmogelijk en/of onredelijk zijn. Dit is het geval wanneer de eiser in geval van een buitenlandse procedure geen effectieve toegang heeft tot een rechtvaardig proces in de zin van de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens[22].

12. Het toepasselijk recht – De universele werking van de Rome I-Verordening

Het belangrijkste IPR-instrument met betrekking tot het toepasselijk recht op overeenkomsten is de Rome I-Verordening[23].

Anders dan de Brussel I-Verordening en de Brussel I*bis*-Verordening – die enkel van toepassing zijn indien de verweerder een woonplaats/zetel heeft in één van de lidstaten – heeft de Rome I-Verordening een universele toepassing. Artikel 2 bepaalt m.n. dat het door de verordening aangewezen recht toepasselijk is, "*ongeacht de vraag of het het recht van een lidstaat is*". Het universeel karakter heeft ook tot gevolg dat de Rome I-Verordening binnen haar materiële werkingssfeer de plaats inneemt van de nationale conflictregels voor contractuele verbintenissen[24].

13. Het toepasselijk recht – Inzake contractuele betwistingen is het Europese IPR het Belgische IPR – Artikel 98 WIPR

Naast de erkenning van de primauteit van het Europese recht in artikel 2 WIPR[25], verwijst artikel 98 WIPR voor het toepasselijk recht inzake contractuele verbintenissen naar het Verdrag van Rome van 19 juni 1980 inzake het recht van toepassing op verbintenissen uit overeenkomsten (het EVO-Verdrag). Tot 17 december 2009 was het EVO-Verdrag de voorganger van de Rome I-Verordening[26].

---

[20] A. NUYTS, "Artikel 11" in J. ERAUW *et al.* (eds.), *Het Wetboek internationaal privaatrecht becommentarieerd*, Antwerpen, Intersentia/Brussel, Bruylant, 2006, 65.

[21] *Cf.* ter illustratie: Rb. Brussel 9 december 2011, *Rev.trim.dr.fam.* 2012, 364, waarbij de nauwe band werd aanwezig geacht, aangezien de eiser de Belgische nationaliteit had sinds zijn geboorte, er eerder gehuwd en gescheiden was en reeds 25 jaar woonde in België.

[22] A. NUYTS, "Artikel 11" in J. ERAUW *et al.* (eds.), *Het Wetboek internationaal privaatrecht becommentarieerd*, Antwerpen, Intersentia/Brussel, Bruylant, 2006, 66-67.

[23] Verordening (EG) nr. 593/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008 inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst.

[24] B. VOLDERS, "Nieuw verwijzingsrecht voor grensoverschrijdende overeenkomsten. De Rome I-verordening inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomsten", *RW* 2009-10, 644.

[25] *Cf. supra* nr. 1.

[26] B. VOLDERS, "Nieuw verwijzingsrecht voor grensoverschrijdende overeenkomsten. De Rome I-verordening inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomsten", *RW* 2009-10, 642.

Limburgs Rechtsleven – 2017/4

Formeel was de verwijzing in artikel 98 WIPR overbodig. Het artikel heeft een louter informatieve functie die de rechtspracticus wil wijzen op de specifiek toepasselijke Europese IPR-regelgeving[27].

Bij de totstandkoming en inwerkingtreding van het WIPR in 2004 was het EVO-Verdrag nog van kracht. Tot voor kort verwees artikel 98 WIPR nog steeds naar het (afgeschafte) EVO-Verdrag en niet naar de (in de plaats getreden) Rome I-Verordening[28]. Hieraan werd pas heel recent tegemoet gekomen door de wetgever via artikel 58 van Potpourri V[29].

14. Het toepasselijk recht op de agentuurbetwisting – Verplichte aanknoping via de Rome I-Verordening
Het geannoteerd arrest past het Belgische recht toe op de agentuurbetwisting.

In toepassing van artikel 2 WIPR (en van artikel 98 WIPR "*lezing Rome I-Verordening*"[30]) moet het toepasselijk recht worden gevonden via de Rome I-Verordening.

Bij gebrek aan rechtskeuze tussen partijen, dient er toepassing te worden gemaakt van artikel 4.1 van de Rome I-Verordening. Dit artikel bevat voor acht categorieën van overeenkomsten een objectieve rechtsaanknoping, waarbij de contractwet onmiddellijk wordt aangeknoopt[31]. Aangezien de agentuurovereenkomst wordt gekwalificeerd als een overeenkomst inzake dienstverlening[32], dient het toepasselijk recht te worden aangeknoopt conform artikel 4.1.b) Rome I-Verordening aan het recht van het land waar de dienstverlener zijn gewone verblijfplaats heeft.

Aangezien de Belgische agent *in casu* zijn belangrijkste verblijfplaats in België had, was het Belgische recht inderdaad toepasselijk.

Deze oplossing was ook bekomen via toepassing van artikel 4.2 Rome I-Verordening, dat bepaalt dat wanneer een overeenkomst niet valt onder één van de acht overeenkomsten opgesomd onder artikel IV.1, de overeenkomst wordt beheerst door het recht van het land waar de partij die de kenmerkende prestaties van de overeenkomst moet verrichten haar gewone verblijfplaats heeft. Andermaal gaat het om een objectieve conflictregel[33].

---

[27] H. VAN HOUTTE, "Artikel 98" in J. ERAUW *et al.* (eds.), *Het Wetboek internationaal privaatrecht becommentarieerd*, Antwerpen, Intersentia/Brussel, Bruylant, 2006, 502.

[28] H. VAN HOUTTE, "Artikel 98" in J. ERAUW *et al.* (eds.), *Het Wetboek internationaal privaatrecht becommentarieerd*, Antwerpen, Intersentia/Brussel, Bruylant, 2006, 506.

[29] Wet van 6 juli 2017 houdende vereenvoudiging, harmonisering, informatisering en modernisering van bepalingen van burgerlijk recht en van burgerlijk procesrecht alsook van het notariaat, en houdende diverse bepalingen inzake justitie (*BS* 24 juli 2017).

[30] *Cf. supra* nr. 14.

[31] B. VOLDERS, "Nieuw verwijzingsrecht voor grensoverschrijdende overeenkomsten. De Rome I-verordening inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomsten", *RW* 2009-10, 652.

[32] HvJ 11 maart 2010, nr. C-19/09, *Wood Floor Solutions*, *RABG* 2010, 1087; noot E. DURSIN; *cf. supra* voetnoot nr. 10.

[33] B. VOLDERS, "Nieuw verwijzingsrecht voor grensoverschrijdende overeenkomsten. De Rome I-verordening inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomsten", *RW* 2009-10, 654.

Limburgs Rechtsleven – 2017/4

15. Het toepasselijk recht op de agentuurbetwisting – In uitzonderlijke gevallen alsnog aanknoping via artikel 27 WHA (thans: artikel X.25 WER) in geval van toepassing van artikel 9 Rome I-Verordening

Artikel 27 WHA (thans: artikel X.25 WER) voorziet naast de verplichte bevoegdheid van de Belgische rechtbanken[34], dat deze rechtbanken het Belgische recht dienen toe te passen "*voor elke activiteit van een handelsagent met hoofdvestiging in België*". Ten gevolge van de primauteit van de Rome I-Verordening zal artikel 27 WHA (thans: artikel X.25 WER) niet worden toegepast, behoudens in geval van toepassing van artikel 9 Rome I-Verordening. Dit artikel voorziet dat de gevatte rechter eigen "*bepalingen van bijzonder dwingend recht*" toch mag toepassen, ook indien de toepassing van de Rome I-Verordening normaliter zou leiden tot de toepassing van een ander materieel recht.

In een arrest van 17 oktober 2013 oordeelde het Hof van Justitie bij een betwisting over een handelsagentuur dat het door partijen gekozen (Bulgaarse) recht, zij het onder strikte en specifieke voorwaarden, mocht worden opzijgezet door de *lex fori* (Belgisch recht) wanneer deze aan de handelsagent een betere bescherming bood[35]. Dit arrest lag in de lijn van een eerder arrest van 9 november 2000 gewezen in betwisting tussen een Engelse agent en een principaal gevestigd in Californië. De handelsagentuur voorzag in de toepassing van het recht van Californië, waarvan de toepassing buiten werking werd gesteld ten voordele van de Engelse agentuurwetgeving[36].

In een arrest van 3 november 2011 besliste het Hof van Cassatie ook in dezelfde zin. Het Hof oordeelde dat de beoordeling van de beëindiging van een agentuurovereenkomst via een arbitrale procedure naar vreemd recht (het recht van de provincie Quebec) terzijde diende te worden geschoven. *In concreto* voorzag dit vreemd recht niet in een gelijkwaardige bescherming voor de Belgische agent zoals voorzien in de dwingende Belgische WHA (thans: Boek X, Titel I WER). Volgens het Hof van Cassatie werd het geschil hierdoor ten onrechte onttrokken aan de beoordeling van de Belgische rechter[37].

---

[34] *Cf. supra* nr. 7.

[35] M.n. " *indien de aangezochte rechter … omstandig vaststelt dat de wetgever van de lidstaat waar de zaak wordt behandeld, het in het kader van de omzetting van de richtlijn van fundamenteel belang heeft geacht om de handelsagent in de betrokken rechtsorde een bescherming te bieden die ruimer is dan die waarin de(ze) richtlijn voorziet*"; HvJ 17 oktober 2013, nr. C-184/12, *United Antwerp Maritime Agencies (Unimar)/ Navigation Maritime Bulgare*, *JT* 2014, 302, noot P. HOLLANDER; *RABG* 2014, 818, noot K. Swerts. Het arrest werd weliswaar gewezen onder de toepassing van het EVO-Verdrag, maar de principes gelden evenzeer onder de Rome I-Verordening. Het arrest werd geveld op prejudiciële vraag van het Hof van Cassatie (Cass. 5 april 2012, *Pas.* 2012, 760) en het door het Hof van Justitie verschafte antwoord werd door het Hof van Cassatie overgenomen bij arrest van 12 september 2014 (Cass. 12 september 2014, C.11.0430.N/I, www.eurprocedure.be).

[36] HvJ 9 november 2000, nr. C-381/98, *Ingmar/Eaton*, *Jur.* 2000, I-9305: "*Voor de communautaire rechtsorde is het dus van wezenlijk belang, dat een in een derde land gevestigde principaal wiens handelsagent zijn activiteiten binnen de Gemeenschap verricht, die bepalingen niet kan ontwijken door eenvoudig een rechtskeuzeclausule in de overeenkomst op te nemen. De functie van de betrokken bepalingen vereist immers, dat deze ongeacht welk recht de partijen op de overeenkomst van toepassing hebben verklaard, toepassing vinden zodra de situatie een nauwe band met de Gemeenschap vertoont, met name omdat de handelsagent zijn activiteiten op het grondgebied van een lidstaat verricht.*"

[37] Cass. 3 november 2011, *Pas.* 2011, I, 24; *RABG* 2012, 417, noot K. SWERTS en B. VOLDERS; *RW* 2011-12, 1646, noot D. MERTENS.

Limburgs Rechtsleven – 2017/4

16. Het toepasselijk recht op de betwisting over de niet-uitgevoerde bestellingen in zoverre kaderend binnen een distributieovereenkomst – Artikel 4.1.f) en artikel 10 Rome I-Verordening – Belgisch recht

Op basis van de principes die gelden in het Belgisch recht, kwam het hof van beroep tot de beoordeling dat de contractuele samenwerking tussen partijen waarin de litigieuze niet-uitgevoerde bestellingen moesten worden gesitueerd, niet kon worden gekwalificeerd als een distributieovereenkomst. Anders dan voorgehouden door de Belgische eiser, was het hof van oordeel dat de niet-uitgevoerde bestellingen niet werden gedaan binnen een "*georganiseerde samenwerking, laat staan een distributieovereenkomst*". Volgens het hof veronderstelde een dergelijke "*raamovereenkomst … dat diverse verplichtingen aan partijen worden opgelegd inzake verkooppromotie waarbij tevens modaliteiten worden geregeld van de koopovereenkomsten die in uitvoering van de raamovereenkomst tot stand komen*"[38].

De toepassing van het Belgisch recht volgt *in casu* uit een combinatie van artikel 4.1.f) en artikel 10 Rome I-Verordening.

Artikel 4.1.f) bevat een objectieve aanknopingsfactor voor distributieovereenkomsten. Dergelijke overeenkomsten worden beheerst door het recht van het land waar de distributeur zijn gewone verblijfplaats heeft. Deze rechtsaanwijzing houdt voor de distributeurs dus een bijzondere bescherming in[39].

In casu moest voorafgaandelijk worden beoordeeld of de overeenkomst wel kon worden gekwalificeerd als een distributieovereenkomst. Overeenkomstig artikel 10.1 Rome I-Verordening, worden evenwel ook het bestaan en de geldigheid van een overeenkomst beheerst door het toepasselijk recht indien de overeenkomst geldig zou zijn.

17. Toepasselijk recht op de betwisting van de niet-uitgevoerde bestellingen kaderend in individuele koop-verkoopovereenkomsten – Artikel 2, artikel 4.1.a) en artikel 10.1 Rome I-Verordening – Chinees recht

Het geannoteerd arrest kwam tot de – terechte – vaststelling dat de discussie over de door de Chinese verweerster van de door de Belgische eiser geplaatste bestellingen niet kaderde binnen een distributieovereenkomst, maar dat deze bestellingen te herleiden waren tot een "reeks losse koop-verkoopovereenkomsten". Vanuit de principes die gelden in het Belgische verbintenissenrecht over aanbod en aanvaarding oordeelde het hof dat de betrokken bestellingen van de Belgische eiser (koper) door de Chinese verweerder (verkoper) niet werden aanvaard. Hierbij had de Chinese verkoper, op grond van het principe van de wilsautonomie, niet foutief gehandeld. Het hof besloot dat de vordering "*tot*

[38] In dezelfde zin: Brussel 9 september 2013, *RABG* 2016, 559, noot C. VERMEERSCH en A. HANSEBOUT; Brussel 28 februari 2013, *RABG* 2016, 569 en Kh. Hasselt 7 januari 2014, *RABG* 2014, 585, noot P. VAN ASSCHE en K. VAN DEN BROECK; *cf.* eveneens: B. TILLEMAN en E. DURSIN (*et al.*), "Overzicht van rechtspraak – Bijzondere Overeenkomsten: Tussenpersonen (1) 1999-2009", *TPR* 2010, 1043-1044.

[39] B. VOLDERS, "Nieuw verwijzingsrecht voor grensoverschrijdende overeenkomsten. De Rome I-verordening inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomsten", *RW* 2009-10, 103; *cf.* eveneens: RO (17) van de Rome I-Verordening: "*Hoewel franchise- en distributieovereenkomsten overeenkomsten inzake het verrichten van diensten zijn, zijn deze aan specifieke regels onderworpen.*" Men kan zich hierbij de vraag stellen waarom deze regel ook niet werd uitgebreid tot agentuurovereenkomsten. Mogelijks is dit te verklaren door het verschil in economisch risico dat wordt genomen door de concessiegever en de franchisenemer, die optreden in eigen naam en voor eigen rekening, ten overstaan van de agent, die optreedt in naam en voor rekening van de principaal.

Limburgs Rechtsleven – 2017/4

betaling van een gederfde winst wegens twee bestellingen die niet hebben geleid tot enige koop-verkoopovereenkomst" derhalve ongegrond was.

Naar Belgisch recht treft deze redenering zeker doel. Het is evenwel zeer de vraag of deze betwisting wel onderworpen was aan het Belgisch recht. Opnieuw bevat het arrest geen motivering op grond waarvan het hof het Belgisch recht toepaste.

Op basis van artikel 4.1.a) Rome I-Verordening dienen overeenkomsten voor de verkoop van roerende zaken te worden aangeknoopt aan "*het recht van het land waar de verkoper zijn gewone verblijfplaats heeft*". In toepassing van artikel 10.1, is ditzelfde recht ook van toepassing op de vraag naar het bestaan van de geldigheid van de overeenkomst[40]. Vanuit haar universele toepassing[41] kan de werking van de Rome I-Verordening leiden tot de toepassing van een recht van een niet-lidstaat.

Uit deze elementen blijkt dan ook dat de betwisting van de niet-uitgevoerde bestellingen beoordeeld had moeten worden naar Chinees recht, zijnde het recht van de plaats waar de Chinese verkoper zijn gewone verblijfplaats had. Het betreft het interne Chinese recht, zowel België als China zijn toegetreden tot het Weens Koopverdrag. Het verdrag was evenwel niet van toepassing op het concrete geschil wegens de niet-totstandkoming van de (internationale) koop-verkoop precies omwille van de niet-aanvaarding van het aanbod[42].

18. Het toepasselijk recht – Artikel 15 WIPR – Toepassing van het buitenlands recht volgens de in het land van herkomst gevolgde interpretatie – Assistentie van partijen – Toepassing van Belgisch recht in geval van kennelijke onmogelijkheid
Wanneer de verwijzingsregels leiden tot de toepassing van een vreemd recht, bepaalt artikel 15, § 1 WIPR dat dit buitenlands recht moet worden toegepast volgens de in het buitenland geldende interpretatie. Hiermee knoopt het WIPR aan bij de opvatting van het Hof van Cassatie sinds zijn arrest van 9 oktober 1980[43].

Wat de niet-uitvoering van de bestellingen betreft, had het hof van beroep derhalve het Chinese verbintenissen- en/of kooprecht moeten toepassen, conform de in China geldende interpretatie.

Omdat dit geen sinecure is, had het hof, overeenkomstig artikel 15, § 2 WIPR, hierbij beroep kunnen doen op de hulp van partijen. Zij kunnen adviezen voorleggen, die op hun verzoek door rechtspractici uit het betrokken land of door erkende wetenschappelijke instellingen worden opgesteld[44]. De Belgische rechter mag zich steunen op een dergelijke

[40] *Cf. supra* nr. 17.

[41] *Cf. supra* nr. 12.

[42] *Cf.* art. 14-24 Weens Koopverdrag en in het bijzonder art. 23: "*Een overeenkomst komt tot stand op het tijdstip van aanvaarding van een aanbod in overeenstemming met het bepaalde in dit Verdrag.*"

[43] Cass. 9 oktober 1980, *Pas.* 1981, I, 159; *Arr.Cass.* 1980-81, 142; *cf.* eveneens: Cass. 14 februari 2005, *Arr. Cass.* 2005, 363; Cass. 20 april 2009, *Arr.Cass.* 2009, 1049; Cass. 21 december 2009, *Pas.* 2009, 3139; M. PERTEGAS, "Artikel 15" in J. ERAUW *et al.* (eds.), *Het Wetboek internationaal privaatrecht becommentarieerd*, Antwerpen, Intersentia/Brussel, Bruylant, 2006, 85.

[44] M. PERTEGAS, "Artikel 15" in J. ERAUW *et al.* (eds.), *Het Wetboek internationaal privaatrecht becommentarieerd*, Antwerpen, Intersentia/Brussel, Bruylant, 2006, 87.

Limburgs Rechtsleven – 2017/4

opinie van een door één van de partijen geraadpleegde gerechtsdeskundige, op voorwaarde dat deze opinie aan tegenspraak wordt onderworpen[45].

Ook wanneer de rechter zelf inlichtingen verzamelt over het buitenlandse recht, dient hij de rechten van verdediging te eerbiedigen door in voorkomend geval de debatten te heropenen om partijen toe te laten zich over de draagwijdte van het toepasselijke buitenlandse recht uit te spreken[46].

Wanneer het "*kennelijk onmogelijk*" is om het buitenlands recht vast te stellen, kan de rechter krachtens artikel 15, § 2 *in fine* WIPR terugvallen op het Belgisch recht. Hierbij sluit het WIPR aan bij een algemeen aanvaarde oplossing dat in dergelijke omstandigheden aan de *lex fori* een vervangende rol toekomt[47]. Volgens de voorbereidende werken moet de toepassing van artikel 15, § 2 *in fine* WIPR wel in strikte zin worden uitgelegd en moet de rechter deze beslissing motiveren[48].

19. Conclusie

Het Belgisch IPR is in belangrijke mate een Europees IPR[49]. Dit wordt ook van meetaf aan duidelijk gesteld in artikel 2 WIPR.

Wat de internationale rechtsmacht en het toepasselijk recht op contractuele betwistingen betreft, zullen de Belgische rechtbanken daarom eerst verplichtend moeten nagaan of

---

45 Cass. 7 december 2012, *Pas.* 2012, 24-46; *RABG* 2013, 1267.

46 Bergen 6 november 2006, *JLMB* 2007, 829.

47 M. PERTEGAS, "Artikel 15" in J. ERAUW *et al.* (eds.), *Het Wetboek internationaal privaatrecht becommentarieerd*, Antwerpen, Intersentia/Brussel, Bruylant, 2006, 87, met verwijzing naar Cass. 12 december 1985, *Arr.Cass.* 1985-86, 550; *RW* 1986-87, 99, noot J. ERAUW.

48 Memorie van toelichting, *Parl.St.* BZ 2003, nr. 3-27/1, 40; *cf.* Kh. Kortrijk 13 december 2006, AR 3534/05, geciteerd in het *Blauwe wetboek IPR* van die Keure, 2014, 12: "*Wanneer op een vordering tot betaling van geleverde goederen het recht van Indië toepassing vindt, partijen in gebreke blijven om over de inhoud van dit recht inlichtingen te verschaffen en de verweerder de eiser (een bedrijf gevestigd in India) meer dan een jaar geleden per besluiten gesommeerd heeft om over het toepasselijke recht inlichtingen te verschaffen, mag de rechter oordelen dat het kennelijk onmogelijk is de inhoud van het toepasselijk buitenlands recht tijdig vast te stellen.*"

49 Naast de Brussel I*bis*-Verordening en de Rome I-Verordening kan voor handelsrechtelijke betwistingen o.m. nog worden verwezen naar volgende andere bronnen van het Europees IPR:
- Verordening (EG) nr. 1346/2000 van de Raad van 29 mei 2000 betreffende insolventieprocedures;
- Verordening (EG) nr. 1206/2001 van de Raad van 28 mei 2001 betreffende de samenwerking tussen de gerechten van de lidstaten op het gebied van de bewijsverkrijging in burgerlijke en handelszaken;
- Verordening (EG) nr. 805/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 21 april 2004 tot invoering van een Europese executoriale titel voor niet-betwiste schuldvorderingen. In het geannoteerd arrest kwam het hof van beroep terecht tot de bevinding dat de Belgische eiser ten onrechte vorderde dat het tussen te komen arrest zou worden gewaarmerkt als een dergelijke Europese Executoriale Titel, omdat er niet was voldaan aan de voorwaarden van Verordening nr. 805/2004;
- Verordening (EG) nr. 1896/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 tot invoering van een Europese betalingsbevelprocedure;
- Verordening (EG) nr. 864/2007 van het Europees Parlement en de Raad van 11 juli 2007 betreffende het recht dat van toepassing is op niet-contractuele verbintenissen (Rome II-Verordening). Overeenkomstig artikel 98, § 4 WIPR geldt dit Europees IPR-instrument ook als aanknoping voor het Belgische IPR inzake niet-contractuele verbintenissen;
- Verordening (EG) nr. 1393/2007 van het Europees Parlement en de Raad van 13 november 2007 inzake de betekening en de kennisgeving in de lidstaten van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of in handelszaken.

Limburgs Rechtsleven – 2017/4

er geen aanknopingen worden geboden door de Brussel I*bis*-Verordening en de Rome I-Verordening.

Pas wanneer dit niet het geval is, zullen de Belgische rechters toepassing kunnen maken van de IPR-bepalingen in bijzondere Belgische wetten (zoals artikel X.25 WER), dan wel – en pas daarna – van de regels vervat in het gemeenrechtelijk WIPR.

H. VAN GOMPEL
Advocaat en erkend bemiddelaar